

Итоговый балл _____
подпись председателя жюри

Шифр _____

ОЧНЫЙ ТУР
олимпиады «МагистриУм» для поступающих в магистратуру
ФГОУ ВО «Казанский (Приволжский) федеральный университет»

Направление: Филология. Тюркология
2024-2025 учебный год

I. Приведите 5 примеров русских заимствований в тюркских языках и укажите какие фонетические, лексико-семантические и/или грамматические изменения они претерпели в тюркском(их) языке(ах). / Төрки телләргә рус теленнән кергән 5 сүз языгыз, алар кичергән фонетик һәм/яки лексико-семантические һәм/яки грамматик үзгәрешләрне күрсәтегез. (За каждый пример по 2 балла; итого – 10 баллов.) Например: рус. скамья – в татарском языке эскәмия – протеза

II. Посмотрите примеры в таблице и укажите звуковые чередования в тюркских языках. / Таблицада бирелгән сүзләрне карагыз һәм төрки телләр телләрдәге аваз чиратлашуларны языгыз. (За каждое правильно указанное соответствие – 2 балла; итого – 10 баллов):

Татарский язык	тұғыз	кер	әч	тел	теш	керфек
Казахский язык	тоғыз	қір	іш	тіл	тіш	кірпік
Турецкий язык	dokuz	gir	iç	dil	diç	kırpık
Азербайджанский язык	dokuz	gir	iç	dil	diş	kırpık

III. Приведите 5 примеров из общетюркской лексики. Напишите о причинах их сходства в разных языках. / Гомумтөрки лексикага караган 5 мисал китерегез. Бу сүзләр уртаклыгына китергән сәбәпләр турында языгыз. (За каждый правильный ответ – 2 балла; итого 10 баллов):

IV. Найдите семантические соответствия между русскими пословицами и их эквивалентами в тюркских языках. Запомните, что имеются 2 лишних примера. / Рус мәкалләре белән төрки халыклар мәкалләре арасында мәгънәви тәңгәллекләр урнаштырыгыз. 2 артык мәкаль бирелгәнлеген истә тотыгыз. (*Каждое правильное соответствие – 2 балла; итого – 10 баллов.*)

Пословицы на русском языке		Пословицы на тюркских языках	
1.	Сытый голодного не поймет.	А	Maharetlik qollar 'ach qalmaydu. (<i>уйгур.</i>)
2.	Искусные руки голодными не останутся.	Б	Жылтырагандын баары алтын эмес. (<i>киргиз.</i>)
3.	Не всё то золото, что блестит.	В	Дүйнолук сел болсо да өрдөк ыйлабайт (<i>уйгур.</i>)
4.	Сапожник без сапог.	Г	Söz gümüşse sükut altın (<i>турп.</i>)
5.	У семи нянек дитя без глазу.	Д	Ач хәлен тук белмәс (<i>тат</i>)
		Е	Бўзчи белбоқقا ёлчимас, кулол — мўндига. (<i>узб.</i>)
		Ж	Çox aşspazlar bulyonu korlayır. (<i>азер.</i>)

Ответ.

1	2	3	4	5

V. Напишите об орфографических принципах своего родного языка. Приведите примеры / Туган телегезнең оғрографик принциплары турында язығыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлилләгәз. (10 баллов.)

VI. Какой праздник тюркских народов Вам знаком? Кто его проводит? Когда проходят торжества? С чем связан данный праздник? Какие ритуалы праздника существуют? Напишите об этом. / Төрки халыкларда үткәрелә торган кайсы бәйрәм Сезгә таныш? Аны кемнәр үткәрә? Бу бәйрәм нәрсә хәрмәтенә уздырыла? Анда нинди йолалар үтәлә? Шул хакта язығыз. (За содержание, речевое оформление и грамотность – 10 баллов. За каждый ответ на вопрос - 2 балла. Итого - 20 баллов).

VII. Ниже представлена башкирская народная сказка. Найдите там падежные формы имен существительных и запишите их. / Түбәндә башкорт халық әкияте бирелгән. Андагы килеш формаларын табып языгыз. (10 баллов).

Бер крәстиән базарзан қайтып килә икән. Тауарын, ике кәрзингә тултырып, бамбук көйәнтәгә элеп алған. Шулай килә торғас, кис еткән, караңғы төшә башлаған. Крәстиән дә азымын тизләткән. Юқ, курккандан түгел. Шулай за қара урманда нимә генә булмаңка мөмкин?!

Капыл шырлық араһынан бик үзү Юлбарыс килем сыйккан. Крәстиэн таушаудан көйәнтәжен ергә ташлаған да януар алдына килем түбыгланған.

— Юлбарың дуң, зинһар, мине ашай күрмә инде, — тип ялбарған меңкен тауыш менән. — Теймә инде бер юлға. Күрәнең бит, бик ябықмын, коро һөйәк кенәмен. Мине ашап, барыбер тамағын түймас.

Йэнлек, тештэрен ыржайтып, уга былай тигэн:

– Ярай, әгәр миңең бер шартыма күнһәң, теймәм.

– Шартынды әйтэ күр, Юлбарыс дүс!

— Минең кеше ақылы тураһында күп ишеткәнem бар. Нимә ул ақыл? Ашай торған эйберме? Әллә түгелме? Нисек кенә булмаһын, нин, әгәр тере қалғын килнә, хәзәр үк ақылынды миңә бир.

— Бирер инем дә ул, — тигэн Крэстиэн, үкенесле көрһөнөп. — Тик уны үзөм менән алып сыймағайным бит эле. Өйзә һандыкка бикләп қалдыр-ғайым.

— Улай булғас, өйөңэ барайық.

– Барыр инек тә ул... – Крәстиэн, ниндэйзөр хәүеф барлығын белдереп, тауышын акрынайткан. – Ауыл халкы, күреп қалып, һине үлтереп қуиыр тип күркәм.

– Улайһа, үзен генә қайтып алып кил, мин ошонда көтөп торормон. – Юлбарыстың асыуы қабара бащлаған.

- Ярап, алып килермен, – тигэн Крэстиэн уға. – Тик һинә бигүк ышанып бөтмәйем бит әле.
- Ни өсөн?
- Боролоп китеү менән, миңә ташланыуың бар.
Юлбарың урман яңғыратып көлөп ебәргән:
  - Ха-ха-ха! Их, һин, куркак йән! Ундай шигең бар икән, мә, бынау лианалар менән мине анау агаска қуша бәйләп түй.

VIII. Какое место занимают тюркские народы в современном мире? Напишите эссе объемом не менее 150 слов, представив свое мнение об этом. / Төрки халыкларының бүгенге көндө дөньякуләм урынын Сез ничек күзаллысыз? Шул хакта фикерегезне белдереп, 150 сүздән ким булмаган эссе языгыз. (За содержание и речевое оформление – 10 баллов; за грамотность, т. е. за соблюдение орфографических, пунктуационных и языковых норм – 10 баллов. Итого – 20 баллов.)